

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklám-cikkek pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	8 Kor.
Félévre	4
Negyedévre	2

— Hirdetések díjszabás szerint. —

A kath. nagygyűlés.

Pár év előtt még mindenki kételkedhetett volna abban, hogy nálunk kath. nagygyűléseket eredményesen lehessen tartani. Ime az okt. 19—22-ig lezajlott és fényesen sikerült országos nagygyűlés határozó bizonyíték arra, hogy a viszonyok mennyire megváltoztak, hogy a nagygyűlések sorsa egyszer mindenkorra biztosítva van s hogy az eredmény minden katolikust büszkeséggel és megelégedéssel tölthet el. Most már csak azt kell várnunk, hogy a gyűlésen hozott határozatok végre is hajthatóak és az ott elhangzott eszmék meg is valósíthatóak. Ezuttal minket erdélyi katolikusokat is különösebb öröm tölthet el annak tudtával, hogy ezen a nagygyűlésen az erdélyi egyházmegye is nagyobb számmal volt képviselve, mint a megelőzőn. A gyűlésen résztvevő erdélyi testvérek egyike hevenyészett tudósításában így ad számot benyomásairól s a megjelent erdélyiekről:

„Lezajlottak feledhetetlen nagy napok, melyek mindnyájunk szívét édes örömmel töltötték el. Több mint hat ezer minden rangú, sorsú kath. gyűlt össze, egy szívvel, egy lélekkel eltelve tanácskoztak és határozatok a magyar kath. társadalom ja-

vára, a kath. szellem felébresztésére, fejlesztésére, fentartására.

Minden nagyszerű és magasztos volt, a dús gazdag szellemi évezetek között elfeledkeztünk az elszállásolás mizeriáiról. Főpapjaink, főuraink, főrangú hölgyeink csoportosulása az alsó papsággal, a közép- és néposztályival teljes reményvel töltött el arra nézve, hogy csak kevés évek kérdése az, hogy a magyar kath. társadalom mint egyetlen, áldásos föltételező vizsgálódja az őt jogosan megillető tért. A hódolati körmenet minden szeméből kicsalta az édes örömkönyveket, talán még az elfásultak is megilletődtek és Krisztusra bizonyos hálával gondoltak.

Szeretném mind apróra leírni a nagygyűléseken tapasztaltakat és tanultakat, de mert időm nincs és tudom, hogy az ott jelen volt sok erdélyi közül többen avatott tollal emlékeznek meg a kath. nagygyűlésekről,* azért csak az Erdélyből jelen voltak névjegyzeket jegyzem fel, a hogy futólag megjegyezhetem. Nagyon örvendetes, hogy egyházmegyénkől is évről-évre mind többen és többen jelennek meg.

A következőket jegyezhettem fel: Zomora Dániel kanonok, Szabó György aesp.

* Fajdalom, még eddig bizon nem buzdult fel senki. Szerk.

pleb. Avedik Lukács főesperes, Pap Tamás pleb. László Domokos káplán, Dr. Bilinszki Lajos igazgató, Hadnagy Mihály pleb. Szánthó István pleb. Gegő György pleb. Meisel József pleb. P. Kori Otto provinciális, P. Trefán Leonard házfőnök, P. Diomedes zárdafőnök, P. Sebestyén szerzetes, Jáross Béla káplán, Dr. Hirschler József igazgató, Ifj. Fábian József, Ambrus Márton, Fábian Zsigmond, Katona János, Balázs Mihály, Imre Márton, Tófalvi István id. birtokos gazdák Korondról, Pál Albert tanító. Az alfalvi káplán, két alfalvi iparos. Székely postafelügyelő nejevel Segesvárról. A segesvári gondnok, Merzané Segesvárról, Fejér Manó aesp. pleb. Pap Mihályné Nagy-Nyulasról, Özv. Bilinszkiné Nagy-Szebenből. Hat egyetemi hallgató Kolozsvárról, mint a Sz.-Imre-Kör küldöttjei.

Lehettek többen is, de csak ezeket voltam képes találkozás és kérdezősködés útján megjegyezni.

A nagygyűlés a Duna partján álló Vigadó termében folyt le. Az épület kívül-belül ünnepi díszben állott. Az első napon — okt. 20. — a Vigadó nagytermét zsúfolásig megtöltötte az érdeklődő közönség. Nagyrésznél bizony ülőhely nem jutott, de azért nyugodtan s állva hallgatták végig a tanácskozást. Meglepő jelenség volt

TÁRCA.

Mikor a gyermekek hallgatóznak.

Irla: Révai Károly.

A két kis leányka egy jácmin bokor mögött esőndösen meghúzódva játszott. A nagyobbik hét — a kisebbik öt éves volt; mindkettő egyformán rózsaszínű ruhácskába öltözve, arany-zölke hajuk szalaggal átkötve. Hasonlítottak egymáshoz; hamvas rózsaszínnel átszőtt fehér arcbőr, nagy kék szemek, pisze orrocskák, csópp kis szájj, tömzsi alak. Látszott rajtuk, hogy testvérek. A nagyobbikat Juliskának — a kisebbiket Birikének hívták.

Ott játszottak a jácmin bokor mögött a buja fűben; szedték a békavirágot s láncot készítettek belőle. Most még csak békavirágból, később majd rózsából, melynek súlyát ki tudja, hogy ki fogja megérezni?

Körüliöttük a fűben ezer- és ezer virág pompázott. A kikelet meghozta a magakincseit s tele hintette a bársonyos szőnyeget velők. Hátuk mögött a jácmin és rózsabokrok ringatóztak a májusi enyhe szélben; a virágok harmatos szeme csillogott a napsugárban.

— Te Juliska! — szólt a kisebbik, — miért akar a mama minket elhagyni? —

— Lásd Birike, — felelt a nagyobbik komolyan, — éppen én is azt akartam most téled kérdezni!

— Nem tudod?

— Nem tudom!

— Szegény édes apa milyen sokat búsul! — Ha szépen kérjük, talán nem fog elhagyni!

— Hallottam tegnap, mikor azt mondta édes apa a mamának: elmehetsz, de a gyermekeket nem engedem veled!

— Igazán azt mondta?

— Tisztán hallottam!

— S mit felelt a mama?

— Azt, hogy nem bánja!

— Nem bánja? — szólt szomorúan Juliska, s egy forró köny csordult végig rózsás arcán, — bizonyosan nem szeret minket!

— Nem szeret, mert mi sem szeretjük Béla bácsit! Azt mondja, hogy nagyon rosszak vagyunk!

— Én nem vagyok rossz, a miért Béla bácsit nem szeretem!

— Jaj, te Juliska! mit csinálunk majd a mama nélkül?

— Nem tudom Birike, csak azt tudom, hogy most még jobban haragszom Béla bácsira!

— Ó az oka mindennek!

— Apa mindig búsul, s mama mindig kacag, ha Béla bácsi hozzánk jön!

Elhallgattak, mert közeledő léptek zaja megriasztotta a csacsogó gyermekeket. Ijedten bujtak össze, mint két aranyos szárnyú bogár a fű között; gömbölyű karjukkal átfuttak egymás nyakát, s halk pihéggel hallgatóztak.

A kert kavicsos útján egymás mellett néma komolysággal közeledett Bánfalvi Andor nejevel, Gyönyörű alak volt mindkettő. Sugar, hajlekony mint a nádszál; az asszony kissé teltebb, gömbölyű, de derekban rendkívül karesű, majdnem leányos. Fekete szemében szenvedély, dac, rajongás láza lobogott. A férfit areban inkább ritnak lehetett mondani, csak szelid kék szemei, hullámos szőke haja tettek vonzóvá. Vonásából a mely szenvedés tükröződött vissza. A gyermekek ráhasonlítottak.

Szólanul, lehajtott fejjel haladt a szenvedélytől elragadott asszony mellett. A némaságnak gyakran nagyobb ereje van, mint a beszédnek.

A nap már jó magasban állott az égen, s édes meleget árasztott alá. Madarak csicseregtek a lombok között, s játszadozva üztek egymást egy-egy édes esőért. Részegető mámoros illat terjengett a virágtáblák felől, hol a méhek nagy rajokban zúmmogtek. A kert végeiből szen-

a különböző kath. egyesületeknek felvételére zászlak alatt.

A gyűlést Zichy János gr. lelkés és önérzetes beszéddel nyitotta meg s utána Széchenyi Miklós gróf győri megyés püspök tartott hatalmas beszédet a kath. társadalmi tevékenységről. X. Pius pápa első enciklikájának vezéreszméjét: mindenkinek Krisztusban való megújítását tette szavá. Rámutat a társadalom betegségeire, a lappangva dúló harcra, a fennálló ellentétekre s hogy mindezeknek orvoslása csak a keresztény hit erősödése lehet.

Államok és fejedelmek tekintélye nem elégséges a bajok megszüntetésére, a válás közreműködése szükséges. A tulajdon védelmére nem elég a büntetőtörvény, ahhoz isteni törvény is kell. Munkaadó és munkások közötti helyzetet is csak a szeretet törvényével rendezhető. Megemlékezik a szónok a magyar kivándorlásokról, melyeket okvetlenül meg kellene szüntetni. Ezen is a keresztény szellemben vezetett társadalmi tevékenység segíthetne. Beszédét a magyar történelem nagy nevével kapcsolatos magas szárnyalató hitvallással fejezte be.

Ezzel az első nyilvános gyűlés befejeződött.

Délután a szakosztályok üléseztek. Az irodalmi szakosztály gyűlésén maga az elnök Margalits Éde dr. egyet. tanár kezdte meg az előadások sorát. Azt hangoztatta, hogy a kath. szellemű irodalom fellendítése egyik legfőbb törekvésünk kell, hogy legyen s e célból a Szent-István-Társulat irodalmi szakosztályát országos intézménnyé kell fejleszteni.

Utána Helvey Lajos dr. a kath. népies irodalom szükségességéről szólott s kérte a püspöki kart ennek hathatós támogatására. Ajánlotta a rosszirányú

ponyvatermeket kizárását alkalmas néprakták terjesztésével. Gussvenitz Vilmos esztergomi tanítóképzőintézeti igazgató a népiskolák államosításával járó fenyegető veszedelmet fejtegette. Az állam a konkrét vallás hátrahozására törekszik. Nálunk ugyan ebben az irányban az állam a kezdet kezdetén van, de ha nem vigyázunk, megtermi grászos gyümölcsöt. Adatokkal bizonyítja a kath. iskolák elvesztésével járó anyagi és szellemi károkat s kívánja, hogy a nagygyűlés tiltakozzék az államosítás ellen.

Izsóf Alajos a jeles ifjúsági lapnak, a Zászlónknak szerkesztője a Regnum Marianumról szólott, mint olyan egyesületről, melynek az a célja, hogy az összes kath. nevelési célokat szolgáló egyesületeket egyesítse, illetőleg anyagi fontartásukat biztosítsa.

Míg ez a szakosztályi gyűlés a Szent-István-Társulat termében folyt: addig a kath. kör. dísztermében Giesswein Sándor győri kanonok elnököse mellett a szociális és karitatív szakosztály folytatott eszmecsereit.

Az első szónok Soós István, a karmeliták bpesti rendházának főnöke, a karitatív működés rendszeressé tételét ajánlja. Nem szabad a magánjellegű jótékonykodás pillanatnyi aprólékosságában az erőket szétforgácsolni, mert a társadalmi bajok csak tervszerű egyöntetű működéssel orvosolhatók. Elvi szükségét jelenti ki egy oly külön lapnak, mely a karitatív működést nyilvánartarsa.

Ezután az elnök bemutatja a német vendégeket, akik a Rafael-egyesület érdekében jöttek. Ez az egyesület az Amerikában kivándorlottak nemzetiségének megőrzését célozza a nemzeti nyelvökön tartott lelki gondoskodás által. Erre az elnök javaslatot nyújtott be a szociális kurzu-

sok fenntartására, másrészt a Rafael-egyesület mintájára alakítandó kivándorlókat védő egyesület létesítésére. Utána Cahensky Péter német birodalmi képviselő, Kozlik Ottó dr. német író és Révay Tibor kalocsai érseki titkár beszélnek ugyanazon kérdéstről.

Ugyanezen délután a Cecília-egyesület is tanácskozott a papnevelő dísztermében. Berauer János a kántorok kiképzéséről értekezett.

D. u. 3 órakor a kath. legényegyesületek elnökei értekeztek a központi kath. legényegyesület épületében. Városvy Gyula püspök elnök a legényegyesületek célját fejtegette. Andor György dr. a szociális szakkurzusokra vonatkozó előterjesztést tett. Erdősi Károly az egyesületek téli programjáról szólott nagy szakavatósággal. Schiffer Ferenc prépost kanonok pedig a lelkészeket buzdította a legényegyesületek érdekében való működésre.

A nagygyűlés d. u. 5 órakor folytatódott a Vigadóban. A gyűlést Zichy Nándor gr. nyitotta meg lelkés, érces hangon beszélvén Krisztusról, az ő egyházáról és földi helytartójáról a római pápáról.

Ekkor Kanter Károly apát felolvasta a pápához intézett hódolati sürgönyt, valamint ő szentségének a nagygyűlés elnökéhez intézett sajátkezü levelet.

Ekkor Vilczek Frigyes gr. a sajtóról, ennek jó és rossz hatásáról beszélt. A beszédből kiértett, hogy nem szakember foglalkozott ezzel a fontos kérdéssel.

Most következett a gyűlés fénypontja. Prohászka Ottokár dr. lépett a dobogóra. Orkanszerű eljénzéssel, tapssal üdvözölték ezt a kiválóan kath. tudóst. A zaj elfülése után néma csendben hallgatták a páratlan szép előadást. Beszélt a

derítő halk beszéget hallatszott; ott kanyargott a szöke Tisza széles medrében. A távolból — csak mint egy sejtelen óda kéklettek a Kárpátok eszesei; a róma szelén az akácerdő felé oda kénykölt egy pár laukás domboeska.

Derűs, vidám szín öntött el az egész természetet; a tavaszi napfény aranyos sugarárral vont be mindent.

A jászminő bokrak belső oldalán a kavicsos út felől kis kerti pad volt. Ott állottak meg mindketten Bánfalvi és neje, mintha csak összeheszeltek volna.

A férfi nagyon halvány volt, az asszony lilium arcára rózsákat lehelt az izgalom; a két kis leány visszafojtott lelekzettel bujt a bokor alá s hallgatósított. Kis szivecskéjük erősen dobogott, a felelem megragadta őket. Különösen Birke ijedt meg nagyon; aranyosöke fejét ráhajtotta Juliska vállára, s reszketve fogta át annak derekát. Mintha galamb, galambtól kérne oltalmat!

A papa és mama váratlan megjelenése szörnyű izgalomba ejtette őket; talán érezték a gyermeki szív ösztönével, hogy most egy nagy családi tragédia utolsó jelenete következik.

Pedig ők valóban mit sem tudtak! csak azt látták, hogy apjuk, a jó édes apa mély bánathatva van merülve, s a szép mama kacag, mulatozik Béla bácsival, a ki szerintök minden bajnak okozója volt. A gyermeki szív nem ismeri, de megsejti a veszedelmet!

Bánfalvi szólalt meg először; hangja tompán, rekedten hangzott, mintha koporsóból törtene föl.

— Magunkra vagyunk Julia, nem hallja senki utolsó szavamat, mit hozzád intézek; felelj nekem őszintén, úgy mint egykor házasságunk első napjaiban: madd' elakarsz minket hagyni?

A szép asszony pár pillanatig késett a felelettel, mintha minden szót előbb jól megfontolni akart volna; merészen bele nézett férjének szelid kék szemébe, s aztán határozottan felelt:

— Elmegyek!

De mintha maga is megdöbbenett volna a határozott hangtól, kissé szelidebben folytatta:

— Miért áltassalak tovább? Jobb, ha egyszerre véget szakítunk mindennek! Elhagyjak, mert boldogtalan vagyok!

— Boldogtalan vagy? — ismétlé reszkető hangon Bánfalvi. — Ó igen, mi nem egymásnak vagyunk teremtve! Régen tudom már, hogy nem szeretsz, hogy szerelmed kincseit arra a másik férfira pazarlod, ki barátság örve alatt belopta magát házamba, ki befészkelte magát szívedbe és elrabolt tőlem! De tekintsd a drága gyermekedet, azt a két angyali leánykát, ne hagyd el őket!

— Magammal viszem gyermekeimet: —
— Soha! — kiáltott Bánfalvi lázasan, — azt meg nem engedem soha! Hogy ott nőjenek föl a hűnös szerelem mérgező légkörében? Hogy a két ártatlan, hófehér lélek megismerje a bűnt? Hogy idővel anyjuk emléket megutálni legyenek kénytelenek? Soha, soha!

Szenvedélyes kiűrésében a rút arc egészen megszépült: a szelid kék szemekben villogó fény gyuladt ki, s ajkai vonaglottak a fájdalomtól.

— Jól van! — felelt az asszony szintén izgatottan, — legyen a te akaratod szerint, csak kérlek ne indulatoskodjál! A gyermekek maradjanak veled, csak azt engedd meg nekem, hogy időnként láthassam őket!

— Ó, Julia! mivel érdemeltem meg ezt a súlyos büntetést? Nem voltam-e mindig hűséges hozzád? Nem szerettelek-e mindig oly lévvel, a mint szívem szeretni csak képes volt? Vagy talán nem elégítette ki lelkedet az én eszöndé, nyugodt természetem? s meghodított a másiknak izgekony, hevülő, szenvedélyes föllépése? Ó, a mély folyó lassan, nesztelenül hőmpolygati árjait, míg a kis patak esőrögvé, könnyedén rohan alá a hegyekről!

— Ne beszéljünk erről, az már ügyis hiába való lenne! Lelkem beleszedült egy bűvös szerelem forgatagjába; nincs menekvés abból! Én Hollósi Béla nélkül nem élhetek! Inkább a halált választom, mintsem elhagyjam őt!

Szemei erős fényben ragyogtak, keble erősen hullámzott, kezeivel idegesen tépte a kis csipkekendőt, melyet néha forrón lihegő ajkaihoz szorított.

Bánfalvi mély megilletődéssel nézte a gyönyörű alakot; kék szeméit lassan befutotta a könny, s nehéz sohaj szakadt föl kebléből. Az a gondolat, hogy ezt a szép asszonyt elfogja veszíteni — majdnem kétségbe ejtette.

— Lásd Julia, — mondá remegve, — sokat gondolkoztam azon, hogy miként lehetne végké szakítani mindennek. Talán, ha meghalnék mindkettőnk.

— Nem! nem! — vágott gyorsan közbe

neopogány világról s ennek újból való krisztianizálásáról. Gyönyörű beszédeiből közöljük ezt a poétikus szép részletet:

Ha az ember a végtelennel kinyilatkoztatását keresi, szebb s igazabb kinyilatkoztatást nem talál, mint e szent kereszténységet, melynek kebleiben az istenszeretet ég s az áldozat szenvedélye sugárzik szemeiből. Azóta, hogy Bethlehemből született s a Jordánban vízzel, a Golgothán vörrel, az első Pünkösdkor pedig tüzzel megkereszteltetett, királyi alakja egyre jobban fejlett, szebbé és erősebbé lett. Bejárta a földet s bár sokszor romok közt s máglyák közt haladt, meglátott nyomain, hogy a világot megváltó szeretetnek hegyéről jött; ruhája mirhás s aloe volt; balzsam eszegett kezéről s akiknek úgy nézett szemébe, hogy lelkükben kigyuladt szépségének szeretete. Isten fiává nevelte azokat, mi legyen a legisztabb s a legfelsőbb religió, ha nem az Isten gyermekeinek szeretete s mi a szeretet más, mint a legvalószínű szabadságunk legszebb megnyilatkozása?!

S mennyi tűz és mélység van a kereszténységben most is! A kritika, mely meg akarta ölni, Krisztus sírja őreinek sorsára jutott; tanujává lett hallhatatlan s kipusztíthatatlan életének! Körülötte a sok világnézet az emberi szellem esodjót szaporítja, míg a kereszténység megújodva él s éneklő a világot legyőző hitről az enyéké enyéket. Termékenysége a régi, nem vad-szólo a középkori romokon, hanem a szellem életének venyigéje; borának tüzetől megéltasodnak a népek. Egyre a jobbat, a nemesebbet szolgálja; dekadenszt nem ismer. Nirvanába nem szerelmes; élni akar s örök életet vár. Állítsd e lelkes, fiatalos, reményteljes világnézetet az irdalmas, de nem boldog, a bravuro, de beteges, modern világgal szembe s érezzék s élvezzék át az erő s az élet öntudatát.

Mi élünk, hiszünk, remélünk; mi megújodunk s mit csináltak ti, ti heves, dühös, vagy már kitombolt, fáradt emberek? A pozitívizmusban fejteteket, a pesszimizmusban szíveteiket, a Nitzcheizmusban eszeteket vesztettétek el, akaratotok vegre is fonnyadt s hervadt lett. Nem tudtok örülni, lelkesülni, bizni; nem tudtok akarni! Pesszimiztáltok lettek, Wertherék... Nekünk pedig, e tört lelkekkel szemben szárnyaink vannak, nem ikaruszi szárnyak; e fázós lélekkel szemben villámjaink vannak, nem mennykővek,

az asszony ijedten, — az nem lehet! A gyermekekre is kell gondolni! Nem! Én élni akarok!

— A gyermekekre? Tehát azokra is gondolsz? Van még hely szivedben a két angyal részére? Nem foglalta le minden zugát szivednek az az ember, ki engem oly szerencsétlenné tett?

— Istenem! — sóhajtott az asszony kissé megszegyenülten, — hiszen mégis csak az én gyermekeim!

— A tiedek csak voltak, felejtél el őket!

— Andor, váljunk el békével! Nyugodjunk béle mindkettőnk megváltozhatatlanba! Én haza megyek szüleimhez, ott fogom bevárni azt az időt, míg a válást kimondják. Te pedig ismét boldog lehetsz! Találni fogsz egy szerető szívet, ki el nem hagy soha, ki megérti a te lelked vágyait!

— S azt hiszed van a világon lény, ki azt a nagy irt, mely szivemben támad, — betölt-heti? De hagyjuk ezt; menj kárhozatos utadra, vissza nem tartalak! Fölöldlak minden kötelezettség alól! Máris újjal mutatnak reám az emberek, a miért megtörtétem eddig is a bűnös viszonyt. Hollósinak írtam. Pisztolesős elé állíthattam volna őt, de nem tettem; megmondom azt is, hogy miért. Ha én ölöm meg őt, téged akkor is elveszítetek, mert meggyűlölnél halála miatt; ha ő ölne meg engem, kárörömmel tombolnátok holttestem fölött. Nem! Életemmel csak az Isten rendelkezik, meg én magam! Megírtam neki, hogy fölöldalak esküd alól. Visszafofogsz téni a szülői házhoz; jövőre ott fog téged megtalálni. De azt is megírtam neki, hogy tegyen téged bol-

hanem izzó napok. A pozitívizmus s empirizmus sötétségével szemben esznek állnak rendelkezésünkre, esznek, melyekből nem egyszer már verőfenyes nap lett a földön az éjből s májusi tavasz az erkölcsi télből: esznek, melyektől kiengedett az elfoglaltság s a barbárság fagyva s dagadtak az élet vizei s pattantak az érzés rügyei, szóval élet lett a földön!

Ezután azt fejtegeti, hogy Magyarországnak különösen szüksége van a pozitív kereszténységért való lelkesülésre:

Mi kellene a magyar társadalomnak inkább, mint a hitből való élet?... Mit ér a hazaszeretlet igénytelenség, lelkiismeretesség, önzetlenség nélkül? Mit a fenyes országhaz Deák szelleme nélkül? S honnan vegye a magyar társadalom az erkölcsi inspirációkat, ha nem a kereszténységből?... A művészetből talán? A magyar közéletből hiányzik a művészeti érzék szomja; hiányzik a bensőség melege. Tan a gazdasági fejlődésből? A gazdasági fejlődést nem a magyar elem vezeti, az idegen kézben van... független, önálló ember kevés van köztünk s a ki teheti, az a hivatalok esendes és biztos kikötőjébe menekszik. Vagy talán a közélet szellemétől kérjünk s várjunk erkölcsi föltelést? Ugyan miy iteletet mondana társadalomunkról az ázsiai világbíró, Tolstoj Leó arról a rothadásról, mely közéletünk magasabb köréből szivárog le s mint lepletlen bűn s nyilvános botrány jár köztünk, arról a szibaritizmusról, mely az obstrukciós esztendő nyarán a képviselőház levegőjének lehelésére napokint 800 forintot költött a szegény, rongyos nép képviselőjének kenyelmére! arról a blazirtásról, mely az élet hivatalos bemutatkozásain, erkölcsöt színel, különben pedig a Vigszínházban serdülő leányoknak is berletet fizet?

... Kérdezik tehát mindezek után? ugyan hát mit tegyünk? Felelet: tetteket kérünk! A szavak divatjátuk multak; a világ álmosan s bizalmatlanul hallgatja a szép szót s tetteket szomjaz. Első tett az élet; a legnagyobb tett a keresztény élet. „Non magna dicere, sed magna vivere.” Nem nagyokat mondani, de nagy stílusban élni — mondja Cyprián.

Keresztény férfiakat kérünk, kik a hitet vallják; templomba járnak, imádkoznak és magna vivunt, erkölcsösen élnek. Egy ily férfi fölér egy apológiával; életéből sugárzik az élv ereje. ... Iy generációt nevelni kell... Anyák, ne-

doggá, mert ha nem, akkor az Isten irdalmazzon neki! Az én meggyőződés lelkeimmel fog újjában találkozni!

Arca bibortüzből égett, szelid kék szemeiben lázás fény lobogott, ajkai remegtek. Aztán elfőtte arcát mindkét kezével, s esőndes zokogással borult a kerti padra. A szép asszonya lígheve nézte a vergődő embert; talán sajnálta is kissé; de föltűnt lelkeben Hollósí Bélának eszményi szép arca, daliás alakja, s a részvét elszállott azonnal szívéből. Fölvetette fejét, nagy szemeiben újra föllobbant a kétes szenvedély tüze, gyorsan megfordult s besietett a házba.

Bánfalvi fölvetette még egyszer könyes szemét, s utána nézett az eltűnő szép asszonynak. A szenvedés mintha elsimította volna az arc rút vonásait, s a fák sűrű lombján átszűrődő napsugár reszketve játszott rajta.

Csönd volt. A két ijedt gyermek a jászmin bokrok mögött nesztelen mozdulatlanúságban pihogott, mint két üzött galamb. Az udvarról ide hallzott az előrobogó kocsí zöreje. Bánfalvi elgondolta, hogy a szeretett nő most bucsuzik a gyermekeitől. Hosszú perecek teltek el, mintha órák lettek volna. Aztán hallotta a kigördülő kocsí zaját, a becsapott ajtók zörrenését, a kapu nyitkorgását. Vegre az is elhangzott; mely kétségbejött esőnd terült el; csak a kert valamelyik fáján visított föl egy madár, mintha a golyó szíven érte volna.

Egyszerre valami forró, bizsergő érzés futott keresztül testén. A lüktető, fölhevült vér agyára tolt. Szemei tévete pillantással tekintettek kö-

veltek nekünk ideális leányokat; ne a Vigszínház berletein, ne a Prévost-féle irodalom szeméjén; ott belladonnák nőnek; de magyarul azokat nadragulyáknak hívják; szemre szépek, de mérgesek; boldogítani igen, de boldogítani nem tudnak...

Felhívja a figyelmét a kongregációkra, a fitu nevelést előmozdító intézményekre. Óriási lelkesedés, leirhatatlan tünetes kelt a beszéd nyomán úgy, hogy alig lehetett hallani az elmőknek a gyűlést berekesztő szavait.

Második nap — harmadik ülés.

Szerdán d. e. 10 órakor gyűlt össze a község. Demeczky Mihály a Ferenc József intézetnek kormányzója volt az első szónok. A kath. tanúgygyel foglalkozott előadásában. Éles pontokkal fűszerezi tüzes beszédét s minduntalan tetszésnyilvánításokat provokál bátor szókimondásával. Persze a kazár érzékenység túlságos igaznak találta mondásait s másnap egyik organuma halált indítványozott v. legalább is elcsapát a kath. tanferiura.

Demeczky szenvedélyes beszéde után — mely őszintén szólva lehetett volna komolyabb és tárgyilagosabb is — Simonyi Semadam Sándor országos képviselő beszélt hosszasan a párbajról. Gyakorlati értéke úgy lett volna a külföldben tartalmas előadásnak, ha a párbaj bűne ellen keresztelvéhető ellenszerek ajánlott volna. Az a határozati javaslata pedig, hogy a kath. nagygyűlés csatlakozzék a s z a b a d k ö m i v e s e k t ő l kezdeményezett párbajellenes ligához — sokakban visszatetszt szült. Helyén való volt-e az a visszatasztetés — most nem fejtegethetjük. Véleményünk szerint a jót követni nem baj, ha ellenségeinktől is jön.

A délelőtti ülés utolsó szónoka Wollfka Nándor dr. c. püspök, ez a nagyon agilis és nagy népszerűségnek ör-

rül, úgy nézett ki, mintha az örültég akarna kitörni rajta. Lelkében valami meghibbant! Önkénytelenül nyult zsebébe s egy pisztolyt vett elő. Mosolygva nézte a gyilkos fegyvert, s természetellen nézett annak fényes csővébe. Uglázzik már nem tudja mit eszelelsz. Zavartan nézett körül, majd gyorsan kigombolta mellényét, s a kis fényes fegyverrel szívet kereste. A főhehér ingen keresztül hosszasan tapogatta szívet s hallgatta annak rendesen gyors dobogását. Mikor aztán bizonyossá lett a szívéhez vezető irányról, rá szoritotta a pisztoly esővét, s fátyolos szemét esőndesen lehunyta.

A két gyermeket a mély esőnd még nagyobb félelembe sodorta; egymás kezét fogva nesztelenül kibújtak a jászmin bokrok alól s előjöttek a kavicsos útra. Ott látták a szeretett jó apát lehuny szemekkel a padon, két kezével szívére szoritva tartotta a pisztolyt. Nesztelenül lábujjhegyen közeltek hozzá, leterdeltek melleje megfogták kezét, s lassan elvonták a zajosan dobogó szívről.

Bánfalvi, mintha mély álomból ébredne, fölnyitotta szemét; téveteven nézett maga körül, aztán meglátván a két mosolygó leányt, irtózatlanul dobta a fü köze a gyilkos fegyvert és kétségbeesett hangon fölördít: — Drága gyermekeim!

Juliska és Birike könyein át mosolygott és simogatta a nagy barna kezeket, az édes apa áldó kezét...

vendő főpap volt. A szocializmusról beszélt könnyedén és szellemesen s a mi fő, világos, népszerű nyelven úgy, hogy a szűrés atyafiak is megérthették fejtegetéseit. Valóban eltalálta azt a módot, melyen ilyen vegyes elemű gyűlésen ilyen természetű kérdésekről beszélni lehet.

Munka után következett a rövid időre szabott enyhülés: a díszlakoma, mely kedves hangulatban, lelkes toásztokkal fűszerezetten folyt le, de már három órakeréket ért, mert következtek a szakosztályok ülései.

Az irodalmi szakosztály második ülésén Ember Károly tartott előadást alapos tudással és nagy gyakorlati érzéssel a nőnevelésről s az ezen téren mutatkozó túllengésekről. Beszéde oda konkludált, hogy a nő természetes hivatásának megfelelőleg a leánynevelés főcélja az általános műveltség megadása mellett a háziasságban való kiképzés lehet. A tisztán tudományos kiképzés éppen szociális szempontból elítélendő, mert tapasztalat szerint a nő tanulmányaira fordított anyagi áldozatok visszatérülésére legkevésbé számíthatnak. Margalits, Jeszeniczky Kálmán hittanár szólottak még a kérdéshez. Miután Komárik István jezsuita néhány megjegyzést fűzött Izsóf előbbi napi beszédéhez.

Hirschler József dr. erdélyi egyházmegyei pap, a kolozsvári Szent-József-fülvölgyi intézet buzgó igazgatója mondta el tanulmányait az angol minta szerint berendezendő internátusokról.

Ezután Mihályfi Akos dr. a kath. Szemle tudós szerkesztője a kath. egyetem kérdésével foglalkozott.

Előadásában arra az eredményre jut, hogy nálunk ma még korai dolog kath. egyetem felállítására gondolni, mert nálunk nem igen találunk 30—40 olyan országos tekintélyű tudóst, aki kapacitás volta mellett lelke mélyből kath. volna. Ez a kath. egyetem megalapításának legnagyobb nehézsége s legalább ez idő szerint nem gondolhatunk arra, hogy az egyetem névre méltó kath. egyetemet felállíthassunk. Azért a legfontosabb feladatunk ma, hogy a jövő kath. egyetemnek kath. tudósokat neveljünk, stipendiumokkal segítjük őket . . . E kijelentéssel nem egészen érthetünk egyet, mert hiszen addig: a míg nem lesz legalább egy kath. egyetemünk, honnan várhatunk, hogy egy igazán kath. szellemű tudós generáció nevelődjék.

Tehát éppen ezen okból is szükség volna egy kath. egyetemnek mihamarabb való ellátására. Nem tartjuk olyan szegényesnek kath. tudós világunkat, hogy 30—36 megfelelő tanár ki ne kerülne belőle. Vannak elegendő, akik tudományos alapképzettségüket éppen az egyetem falai között kiépíthetnék, míg esetleges más természetű s gátló elfoglaltságuk ebben megakadályozza.

A szociális szakosztály folytatólagos gyűlésén Zémán Jenő bárskuti plébános az Országos Szövetség pártolására buzdított. Andor György dr. primási titkár pedig a keresztény karitászt szervezéséről értekezett. Kirschanek Ödön plébános aktuális kérdést, az antikoholizmust tárgyalta, itt-ott nem a legsimább kifejezésekkel akarván tárgya érdekében

hatást kelteni. Frey János dr. a család-kérdést feszegette, melynek megítélésénél azonban az élet haját nem igen tartotta szem előtt.

Ezt a napot a lelkes ifjuság fejezte be díszelőadással a kath. kör dísztermében. A szereplők a bpesti és kolozsvári Szent-Imre-Egyesület tagjai voltak. Szaválás, szónoklás, zene és énekszámok alkották az élvezetes műsort. Ünnepe után 400 terítékű bankett volt, melyen egyházi és világi kitünőségek vettek részt az ifjuság körében.

Harmadik nap — negyedik ülés.

Szent mise hallgatása után d. e. 10 órákor kezdődött. Chernóch János dr. prelat, kanonok a vallástalanság okairól és következményeiről szólván kifejtette, hogy főoka a hit dolgaiban oly gyakori teljes tudatlanságban és a sajnosan terjedő erkölcsi romlottságban keresendő. Hellebronth Géza dr. az autonómiával foglalkozott. Nagy hatással fejtegette az autonómiának szükségességét, valamint azt a hasznát, mely belőle a kath. ügyre keresztül vitele esetén hármanak.

Kár volt, hogy az autonómia létesítésének gátlói közül csupán az állammal foglalkozott, holott tudvalevő, hogy ebben a dologban az autonómia híveinek nemcsak az állami hatalommal kell megküzdeniük.

A szónok után Giesswein kanonok összegezte a szakosztályok munkáját, mire befejezésül Városvy Gyula székesfehérvári megyés püspök mondta el a nagygyűlést berekesztő beszédét. Buzdítja a papságot a népek intenzívebb oktatására, fejezti a kath. iskolák jövőjét, erősen hangsúlyozván, hogy minden illetékes lényező örködjék az iskolák kath. jellege felett. Jel-szavunk legyen: Krisztus győzött, győz és győzni fog mindenkoron! Erre meghatározó jelenet következett. Kalocsa érseke, az ősz főpásztor, Zichy J. gr. felkérésére főpapi áldását adta a gyülekezetre.

A nagykörmenet méltó és találó befejezése volt a kath. nagygyűlésnek. Az óriási közönség nyilvánosan is tanúságot tévén hitéről, impozáns körmenetet tartott a belváros utcáin. Felemelő látvány volt az a színes, tarka, áhítatos tömeg, melynek élén a különböző testületek haladtak zászlak alatt, a papság fehér karingben s utána Kohl Medárd püspök kezében a feszülettel. A körmenetben résztvevők égő gyertyát vittek, de számos ablakba is kitétek ezeket az együttérzés jeléül. A mintegy 15000 főnyi tömeg a körmenet befejeztével, mélységi áhítattal és imáddal fogadta a szentségi Krisztus áldását. Ime a keresztény reneszánsz Magyarországon!

H I R E K.

— **Püspök Urunk Rómában.** Lapunk zárta előtt kaptuk saját tudósítónktól az örökvárosból az alábbi táviratot:

Róma, okt. 30. d. e. 11 ó. 20 p. Püspök urunkat Ó Szentégre szerdán husz percig tartó kihallgatáson fogadta, mely alkalommal jelentést tett főpásztorunk egyházmegyéje állapotáról, bemutatta az egyházmegye sematizmusát és átnyújtotta az egyházmegyéből összegyűlt szeretetadományt. (Ennek összege a legutolsó püs-

pöki körlevél kimutatása szerint 3581,07 korona. Szerk.)

— **Személyzetiek.** Kinevezettek, illetve át-helyezettek: Gábosi Dénes Kézdi Szent-Lélekéről Csik Gyimeslókra, és Kovács Andráss Golen-geről Csik Szent-Tamásra segédlelkészeknek.

— **Tanítói kinevezések.** Fejér Irén és Kanabe Mihály az oszloai róm. kath. népiskolához véglegesen kinevezettek.

— **Halottak napja.** Az emlékezés, a kegyelet napja. Vajon ki volna olyan szerencsés és boldog, akinek e napon ne kellene elhunyt kedvesekre gondolni? Meggyűjtjük bizon mindannyian az emlékezés mécsesét, virágot hintünk a kedves halottak takaró sírdombra s emondjuk megindultsággal és bensőséggel imáinkat az elhunytak lelkiüdvéért. A haldokló természet maga is arra indít, hogy elmélázzunk az emberi lét mulandóságáról, s hogy bensünkben fogadást tegyünk életünk helyes irányítására, mert a halál ott ólálkodik mellettünk, mikor sétálunk, mikor vigadunk, mikor pihenünk, mikor dolgozunk, mindig és mindenütt. Ha azonban készülnünk rá, nem lehet az felelmetes — átmenet egy boldogabb hazába. Memento mori!

Halottak napja előestéjén városunk régi temetőjében Vass Albert dr. theologiai tanár fog beszédet tartani.

— **A nagy tolatkodó.** Ki volna más, mint Tisza István gr.? Addig-addig intrikázott, fut-faragott, erőszakoskodott, míg sikerült neki el-hatolni, hogy egyedül ő van hivatva Magyaror-szágot a válságból kivезni. Az „erős kez” tehát bársonyszékhez jutott. Vajon a szíve milyen ehhez az erős kézhez? Magyarok nem magyar. Megmutatta mindjárt első fellepésével, a kilencsz bizottság katonai programján tett változtatások el-fogadásával. A kilencsz programja, a mint most anyai vajadás után napfényre került, elment a legvégsőbb határig az engedelmekben s a nemzeti követelmények tekintetében a legmín-dalibb fokot állapította meg. És ime Tisza még ebből is letudott alkudni s a párt . . . a párt öröm-könyek között fogadta a honmentő nagy férfit, sőt örömlakomát is tartott tiszteletére. Csak nehogy az ott elfogyasztott pezsgőnek később legyen meg a keserű utóreze. Egészséges orgánumban az egészséges vérkeringés az esetleg bekerült idegen és káros anyagot kiböjti, kitakarítja a szervezete-ből. A szabadelvűpártnál másképpen áll a dolog. Itt a bekerült káros elem miatt az egé-szégeseknek, a minden tekintetben tiszta poli-tikusoknak kell körülbelül távoznék. Legalább a párttervezlet ezt a benyomást kelti az ember-ben. Egyedül Apponyi volt az, a ki a Tisza-féle módosításokkal szemben kifejezte aggodalmait s kijelentette, hogy igenis a módosításokban sok, nagy-on sok és lényeges jogfeladás foglaltatik. Apponyi tiszta jellemet, nemes és nemzetes politikai múltját tekintve, ezek után joggal következtethetünk arra, hogy barátaival és híveivel kiválik abból a pártból, mely az emulása annyira megérett, hogy saját vezérférfiától kidolgozott programból is képes minden lényegest feladni csupán azért, hogy a felteve őrzött hatalmat még ideig-örig markába szoríthassa. — Az ellenzéknek minden ága természetesen tovább készül a harcra, mert ma már kevesen vannak az országban, a kik az öreg Tisza erkölestelen éráját ismételtlen és talán még szemérmetlenebb formában óhajtanák látni.

*) Feltévéssünk és következtetésünk nem vált be, mert a mint éppen most a korrekúra végzésénél értesülünk a szabadelvűpárt nem bomlik meg s Apponyi is benn marad a pártban. A kabinet is megalakult a következő-képpen: Elnök és belügy: Tisza István, pénzügy: Lukács László; közoktatásügy: Berzeviczy Albert; kereskedelem: Hieronymi Károly; honvédelmi: Nyírj tábornok, a Ludovika Akadémia parancsnoka: igazságügy: Ploz Sándor; földművelésügy: Tallán Bela.

— **Protestáns hang a kath. nagygyűlésről.** A kath. nagygyűlésnek rendkívüli eredményeit és hatását elevenen bizonyítja egyrészt az a félelem, melyet protestáns atyáinkban keltett, másrészt a nagygyűlés kiváló jelentőségének elismerése. Mindkét érület bizonyítására szemelvényeket közlünk az erd. ev. ref. egyházkerület hivatalos lapjának az „Erd. Prot. Lap”-nak legutóbbi számából. Mitől félnek? „A kath. renaissance egyre szélesebb hullámgyűrűket vet. Egyre ijesztebb mélységek tárnak fel a szabadelvű, hazája sorsáért aggódó s az igazság szolgálatára eljegyzett férfiu, szóval a protestáns magyar ember előtt.” (Hogy is nem tudnak azok a katolikusok a haza sorsán aggodni, s hogy is lehetnek olyan kannuikál természetűek, hogy ráérezzenek prot. atyáinkra?) „Ha össze nem szedjük magunkat, Úrszati kelyheinkből hamvedrek lesznek, benne az utolsó magyar protestáns vértanú pora.” (Hát ugyan hol van az első prot. vértanú pora?)

„A kath. autonómiában fel akarják szabáditani azt az örös tőkét, melyet eddig az állam kezelt — hiszen ő is adta — s örögbímet akarják vele a kaptalanok vagyonát.” (De kurtalatók ezek az urak, ha így ítélük meg a kath. autonómiára való törekvéseket. Persze a prot. autonómia — az más!) „A tudományt is nem sokára monopolizálják . . . a tanszabadságot üldözik . . . a kath. egyetem ma holnap megépül, de addig is a budapestit akarják rekatolizálni.” (Persze, persze, hogy csak rekatolizálni akarok.)

Minő jelentőséget tulajdonítanak a kath. nagygyűlésnek? „ . . . új hadjárat arra nézve, hogy a kath. igazságok minden téren, az anyagi és szellemi élet egész organismusában diadalra jussanak.” (Igen ezt akarjuk!) „Táborjárásuk pedig azt bizonyítja, hogy nem álmódozók, hanem gyakorlati emberek. Tervük nem képzelgés, hanem a körülményeket latolgató, az eshetőségeket számbevéző, minden akadályt megkerülő, minden segítő eszközt kiaknázó, mindent felölőlétező egységes összevágó munkaprogram. Minden egyes gyűlésen hatalmas lendüléssel jutnak közelebb céljukhoz.” (Ez bizony így van. Eleget álmódoztunk, telenkedtünk, hogy a nyakunkra üljenek, most már felébredtünk s erősen, keményen akarunk dolgozni a kitzított szép előkert. Próbálják meg protestáns atyáinkiai is a folytonos gyakadkozás, szidalmazás helyett komolyan dolgozni, hátha többre jutnak? Mi a munkás embereket mindig becsálják.)

— **A magyar művészet gyásza.** Fadrusz János az újabb magyar művészet legkiválóbb mestere, a zsenialis képfaragó megszünt élni. A semmivel sem számító halál munkás életét éppen derékban szakította ketté. A hatalmas, erős szervezetű férfiú alig volt 45 éves s holttestét már is a hideg rögök borítják. Agya telve volt újabb és újabb gondolatokkal, eszmékkel, karja készen volt a gondolatok megtestesítésére, de a halál nem várt. Utólérte őt is a magyar művészek és írók fátuma: a korai halál. Midőn hosszas izadás, tanulás, küzdelem, nélkülözés, felreismérés után nagy nehezen megállapítják jövőjüket, kivívják méltó hírnevüket: akkor kidőlnék s a nemzetel marad a pótolhatlan veszteség miatt érzett fájdalom. Oly kevesen vannak ők a zsenialisek s mégis hullanak, hullanak . . . egyre hullanak! Fadruszrendkívül tehetséget azoka hatalmas, rövid időközökben egymástán létesített szoborművek mutatják, melyek Pozsony, Zilah és Kolozsvár tereit díszítik. Pozsonyban Mária Terézia, Zilahon Wesselényi Miklós, Kolozsvárt Mátyás király szobra. Főleg ez az utolsó hazánknak legszebb, legmeglepőbb szobra, mely egyszerűsággal megmutatja Fadrusz művészi tehetségének különös, egyéni sajátosságait. Olyan érdes, szinte darabos színezetű nagy arányokkal feltűnő szobrok ezek, de mégis a kifejeződéssel gondolathoz meglepő könnyedén simúlnak. Igazi ősi, eredeti, nemzeti tehetség sugarai áradnak ki belőlük. Azt mondják, hogy az Erzsébet szobor pályázatra készült műve is rendkívül kifejező, poetikus és a nemzet érzelmet híven visszatükröző munka volt, de hát arkitektonikus fogyatékosság miatt a bi-

zottság azt sem fogadta el. Szóval ő nem hogy oldal díszítő volt, hanem monumentális emlékszobrok mestere. Az elhunyt művészt a főváros és a nemzet osztatlan részvéte mellett f. hó 28-án tették örök nyugalomra.

— **Nyomatók sztrájkja.** A nagyvárosi munkások rakéneje, a nemzetközi szocializmus már a vidéki kiseb városokban is felüti fejét s az eddig sorsukkal melegegedett s jó kedvvel dolgozó munkásokat is elbolondítja, megzavarja. Kívülről jövő bujtogatásra lapunk kiadójának nyomtató személyzete is felbolygatta a munkát a hét elején, mivel főnököknek tetemes hátramaradást s nagy anyagi kárt okoztak. Az eddigi bernek majdnem kétszeresét, de azért a munka időnek napi kilenc órára való leszállítását követelték. A sürgös munkákra való tekintettel a tulajdonos engedni volt kénytelen a méltánytalan követeléseknek. A sztrájkoló fiatal emberke azonban két dolgra nem voltak tekintettel: először arra, hogy nagy részük ebben a nyomtató műhelyben tanulta mesterségét s kapott biztos kenyeret hosszú időn át; másodsor nem gondolták meg, hogy azok a felbujtók csak biztatni, elégedetlenséget tudnak szítani, de az ekzisztenciáikat még egyetlen munkás embernek sem biztosították. Miskor üzzék el maguktól ezeket a baránybőrbe bujt farkasokat s ne hallgassanak bolondító ordításokra.

— **A kézi-örbái r. k. tanító-egyesület** f. évi őszi rendes közgyűlését 1903. november 18-ik napján d. e. 9 orakor kezdődőleg a közdöntelégi közp. isk. egyik termében fogja megtartani a következő tárgyszorozattal: 1. Számise hallgatás. 2. Gyakorlati tanításokat tartanak: Bartháné, Zsögön Emilia, Kovács József, Szabó Sándor, 3. Elnöki megnyitó. 4. — 5. Elnöki előterjesztések. 6. A jegyzőkönyvek fölolvastása és hitelesítése. 7. A gyakorlati tanítások zártkörű mótlatása. (Az egyesület alapszabályának 24. §.) 8. Győrőbri Ignác fölolvastása a gazd. ism. iskolák célja- és hasznáról. 9. A létesítendő orsz. kath. kántorok nyugdíj-alap tervezetének tárgyalása. 10. A tagsági díjak pontos befizetése azon megjegyzéssel, hogy a tagok a tagsági-díj megemléseivel névszerint lesznek fölolvastva és a befizetés is ily sorrendben történik. 11. Indítványok.

TANÜGY.

A csiki téma.

— Pályatétel a helyesírás tanításáról. —

El vagyok ismerve a csikmegyei tanítóegyesületekről, hogy tevékenységüket intenzív irányban szokták gyümölesztetni. Ezuttal a „Csikmegyei Általános Tanítóegyesület”-ről olvasom, hogy pályadíjat tűzött ki ezen tétel megoldására: „Mi módon lehet több sikert elérni a helyesírás tanításában?”

Meghajtom magamat az egyesület ezen új, életrevaló akciója előtt, mert ez a kérdés a népiskolának annyi idős tatóngó sebe, a mennyi idős maga a népoktatás. De mert a megoldás gyümölesze csak a csikieknek van szánva, noha arra édes mindnyájan szomjazunk, meg ne haragudjanak rám a pályadíjra áspírás kolégák, de belé kötveleskedem a kérdésbe tiszta potyára, hadd terjedjenek ki a kérdés hullámai valamivel szélesebb körbe is!

A népiskolai helyesírás mizeriáinak egyetlen és főoka — tisztán legyen kibőkenve. — az, hogy mi magyarnyelvtant tanítunk, nem pedig helyesírás. Szilárd meggyőződésünk szerint az Úr Isten a magyar nyelvtant azért teremtette, hogy minden népiskolai növendékből nyelvtudóst neveljünk. És ez a „dogma” a magyar tanítóknak annyira megkövesedett, hogy manapság bátorosan felállíthatjuk a kérdést így is: „Mi az oka, hogy nem tanítván helyes-

írás, tanítványaink még sem tudják a helyesírás?”

Jól tudom, hogy a megszokástól lényegesen elütő gondolkozásom, vagyis kijelentésem visszatetszést fog szüdni, s mintegy hallani vélem a felháborodás moráját; de azért mégis tegyük meg annyi fáradságot, hogy tekintsünk be egy elemi iskola nyelvtani órájára!

Miután a tanító a „bírtokos jelző” vagy „célhatározó” tanításában egy felőrai izadáson keresztül esett, kiadja az írásbeli foglalkozást.

Az I. osztály bizonyára másol. A II. osztály a nyelvtan kedvéért mondatokat farag, vagy a legjobb esetben szótalog, de többnyire másol. A III. IV. osztály azon győtri magát, hogy mi módon alkosson olyan mondatokat, melyekben jelző, visszamutató névmás, valami csudalatos név határozó, vagy mondat tárgya legyen? Az V. VI. osztály bizonyára a fő-, mellék és közbevetett mondatok gyártásán vajudik. Ritkább esetben okiratot másol. — Így épül fel az egész helyesírás.

Avagy menjünk el a vizsgára! A vizsgáló biztos (tanfelügyelő) a legnagyobb lelkiismeretességgel mind csak azt firtatja, hogy a gyermek az olvasmányt hogyan elemezi? bevágta-e a beszédrészeket és a mondat százféle alkotóelemeiről szóló szabályokat? Ha a gyermek ezekkel brilliroz, akkor a tanítónak is brávo. — Különbere peré! — Hogy aztán a gyermek a maga erejéből még egy kurta tudósítást sem képes összetakolni, hát azzal törődjek az ördög!

Távol legyen tőlem, hogy akár a tanítóra, akár a vizsgáló biztosra kívánok bármi csekély hibát is rákenni, mert ebben ők is ártatlanok. A tantervet se lehet okól vetni, hiszen ha figyelemmel olvassuk (eltéktelve a felsőbb osztályoknál előt egy pár lélekölő haszontalanságtól) fel kell benne ismernünk a legszebb intenciót, s meg kell látnunk annak egészséges szellemi irányát. Hol van tehát a hiba? Ott van kérem a mai nyelvtanokban, melyek a tanterv rendelkezéseiből a legsivárrabbakra vannak alapítva. Nincs egyetlen nyelvtan, melynek intenzív iránya volna, azt tűzven célul maga elé, a mire a gyermeknek az életben szüksége van, hanem mindannyi a nyelvi sajtóságok tudományos analízisének labirintusában vesződik.

Tanítói működésem javarészt én is ilyen nyelvtanítással vesztegettem el; s míg számtalanszor megesezt a lelkeim azon a kínos győtrődésen, melyet az absztrakt mondattani tudások alkotászek okoztak az ártatlan gyermekek, addig a legnagyobb mértékben bosszantott a sívárság abban, a mire a gyermekek legnagyobb szüksége volna.

Nem analízisre van szüksége a népiskolának, hanem fogalm a z s r a, a helyesírásra! A szakácsnak nem muszáj tudni mennyi protein, keményítő, fehérnye, vilsav (?) stb. van ebben vagy abban az ételben, mégis képes izletes ételt sütni-főzni. Sőt hogy a helyesírásnál maradjunk, akárhány hírneves író lehetne találni, a kit egyes nyelvtani teknikus-terminussal meg lehet akasztani.

Arra a kérdésre tehát, hogy mi módon lehet több sikerre jutni a helyesírás tanításában, azt hiszem az lesz az egyetlen és helyes felelet, hogy: „tanítunk helyesírás!”

Ennek pedig a nyitja nem a mondatok kifarragásában, toldásában és földésében rejlik, hanem az élet követelményeinek okos alkalmazásában. Ehhez pedig nem szükség, hogy a zárvízszára gyűjtsünk bémagolt nyelvtani szabályokat, mert az intenzív fogalmazásnak ez a legnagyobb átkja. Ki látott olyan tantervet, a mely nyelvtani szabályokat követel?

Egy néhány éve csak, hogy a „nyelvtanok” elvételével én is új esapáson indultam, mely kizárólag az én sajátom. Természetes, hogy mint úttörő próbálkozást, a világról sem mondom tökéletesnek, de, mert sikerre vezetett, jónak látom nyilvánosságra hozni. A kinek tessék az kövesse és tökélesítse! A kinek nem tessék, az hagyjon neki békét!

En a mondattani részből csak annyit tanítok, hogy abban van alany, állítmány és bővítmény; továbbá, hogy kérdő mondat is van, s ezzel vége. Azonban annál gondosabban kezeltem a szótant, nevezetesen: a szótagolást, ragozást, szóképzést és igehajlítást. Megismertetem a beszédreszeket is, de definíció nélkül. A ragok különféle neveivel sem gyöttröm: elég neki, hogy az rag, vagy képző. Legnagyobb súlyt helyezek pedig az igeik, s különösen a rendhagyó igeik ragozására, minden mód- és időben és a szótagolásra, különösen a kétjegyűek torlóadásánál. Emny a tudományos nyelvtani rész.

Főfigyelmem azonban a fogalmazás tanítására összpontosul s a magánfoglalkozásból hetenként 10 felőrt ez foglal le. És nem adok fel kifáradagó mondatokat, hanem leíratok egyes jelenségeket az életből. Ehhez a gyermeknek is több kedve van, mintha neki a semmiből kell semmit mondó dolgokat összecipelni.

Igy pl. az I. osztályos leírja a maga ruhadarabjainak a neveit, apja szerszámaait, anyja könyvadásait, s gyakrabban föladom az *n, m* betűs szokat, mely betűket ki szokták hagyni.

A II. osztályos már mondatokat csinál. (mindig vonaloz palán.) Pl. minő hangot adnak egyes állatok? Melyik mesterember mit csinál? Milyen nevű helyek vannak a község határára? Kik a szomszédok? Mit használnak ezek meg amazok stb. Már itt nagy gond van a mondatok szabályosságára.

A III. IV. osztályban már bővebb mondatokat írnak, részint palatábra, részint egyvonalas írkába. Pl. kik az előljárók? Melyek a középületek? Miket csinál a földműves? az ökrök? a lók? Melyek a juh hasznai? Mik teremnek a mezőn, az erdőn? Minő ételeket készít a szakácsnő? Miket csinálnak a fenyőfából, eserefából? stb. Itt gondosan felrakják a vesszőt, ketőspontot és kérdőjelet; a betűk pedig olyan szabályos szépek, mint a 4 vonaloz írkában.

Az V. VI. osztályban már elbeszélések vannak. Hogyan épült fel az iskola? Hová viték Józsefet a kereskedők? — Rövid mesék. Pl. a szántóvető és a nyúl. A holló és a róka stb. Levélbeli tudósítást a gabona árakról, egy másikban a múlt vasárnapi verekedésről, a részeges kovács sorsáról stb. Leírják versalakban az egyes énekeket, imákat, pl. Nagypénteken mossa holló. Elszögödtem Tarnócsára. Oh édes menyeyi atyám stb. Újévtől kezdve az ügyiratok, mint: elismervény, nyugtatóvány, számla, becselő jegyzőkönyv, vállalati szerződés, adásvételi szerződés, folyamodvány és végrendelet. Ezekből már az első példányt előírom, s ha később ugyan olyant adok fel, annak csak a tárgyát mondom el, esetleg jegyzem fel.

Igy tanul a gyermek a maga lábán járni, mint régen az iparinasok, a kik felszabadításon nem szóval mondták el a tanulmányukat, hanem bemutatták a remeket.

Az én növendékeim sem disszertálhatnak a vizsgán, hanem felmutatják azt, a mit csináltak. Annak okáért a vizsgáló biztos urat jónak láttam már előzetesen tájékoztatni ilyformán: „Kérem kell a főtiszt. Esperes Urat, hogy az én vizsgámon ne vadászsa az olvasmányok elemzését, mert mi ahhoz nemértünk. Itt csak fogalmazásról és helyesírásról lehet szó; hát csak sziveskedjek személyre venni az írásukat.” És

az én kedves Esperesem ezzel teljesen megvala elégedve, s nem tett semmi kifogást.

No hát az én metódusomnak rövid foglalata emnyí. Ezzel egyttal azt is következtetem, hogy a nyomtatott nyelvtan meg nem szentírás, s boldog aki ahhoz köti magát.

Nekünk a „non scholae, sed vitae” elvénél fogva első és mindenek felett való a helyesírás sikere. Tehát le a nyelvtanok rabláncával!

És a ki ehhez a sikerhez rövidebb uton is hozzájut, hát hadd lássuk őt is! Aztán legyen az övé a esiki 37 korona is!*)

Miklósvar.

Buzás János.

Tanító gyűlés.

A esiki róm. kath. tanító egyesület felesiki fióköre az őszi rendes gyűlést Gyimes-Közlepkon tartotta meg 1903. évi október hó 20-án.

A gyűlésen úgy a tanítótag, mint a kerületi papság Murányi Kálmán kerületi főesperessel az élen, majdnem teljes számban jelen volt. Résztvett a gyűlésünkön Karácsony József tanítókezelői igazgató, a esiki róm. kath. tanító egyesület elnöke is. Mint vendégek: Miniér Albert nagybirtokos, Benedek Ágoston Emke, Éltes János állami, Úrzika János gör. kath., János János és Kovács Mózsa községi tanítók, Szabó János, Antal István, ifj. Antal János, idő. Antal János és Tankó János községi előljárók voltak jelen.

A gyűlést megelőzőleg a nagyszámban megjelent tagok, vendégek és iskolás gyermekek sz. misét hallgattak. Szt. mise után a tagok két csoportra oszolta a Sánta Mihály és Nagy Tamás gyakorlati tanításait hallgatták meg, mely alkalommal Sánta Mihály a II. osztályban a beszéd értelem gyakorlatok alapján a juhot, Nagy Tamás pedig az V. osztályban a természetrajzból a szarvasmarhát ismertette. Gyakorlati tanítások végével a tanulók haza bocsátatván kezdetét vette a gyűlés, melyet Rádny Benjámin elnök a következő beszéddel nyitott meg:

D. a J. Kr.!

Mélyen tisztelt Gyűlés!

Szeretett kartársak!

A tanév beálltával, mihelyt tantermeink népesedni kezdnek és megszólnak iskoláink esengettyűi, minden évben hűen a régi szokáshoz összejövünk tanácskozni, mi, akik egy kerület községeinek tanügyét vagyunk hivatva előmozdítani. Most is összejöttünk, itt a felesiki esperesi kerület és egyszersmint édes magyar hazánknak is a legszélsőbb, a legkeletibb katolikus iskolájából, — és igen jól esik lelkennek, hogy e távol eső helyen is testületünket ily szép számban üdvözölhetem.

Igen örömmel és szívesen is ragadom meg jelen percben az alkalmat itt e helyen, e szép új iskolában, mely létét az általunk gyermeki ösztönzettel szeretett főpásztorunk Szekhelyi Gróf Majláth Gusztáv Károly püspök urunknak köszöni. E határszéli katolikus népnek egy igen régen érzett szükségét enyhíté a kegyelmes Főpásztor Úr, midőn e szegény, távol és félreeső hrvéket e díszes iskolával ajándékozta meg és a midőn az ő gyermekeit tanításáról ily nemeselekién gondoskodott: el nem mulasztatom kedves kartársak és igen tisztelt fiók-köri gyűlés, hogy ez első alkalomkor, midőn mi szerencsések vagyunk e díszes épületben gyűlésezni igen mély hálaival ne mondjak köszönetet a kegyelmes Püspök Úrnak, a mi szeretett jó atyánknak az egész testület nevében, hogy kerületünket e pártalan berendezési és a kívánalmaknak megfelelő katolikus iskolával szaporította.

*) Tessék hozzájárulni! Szívesen vesszük a rövid, velős fejtegetéseket. Szerk.

Nagy áldás egy község lakosságára nézve az iskola és mennyivel áldásosabb azon iskola működése, mely semmi kívánni valót nem hagy hátra. Ugy vagyunk ezzel, mint az emberi testtel: „Csak egészséges testben lakozhatik egészséges lélek”: a jó iskola egyik fontos főkölléke a jó iskolai épület. Az iskola köztintézet, az iskola épület annak otthona. Megilleti tehát a szeretet és tisztelt kifejezése is. Mert egyetlen egy intézménynek a munkálkodása sem annyira nemes, annyira nélkülözhetetlen, mint az iskoláé. Éppen azért minden megengedhető alkalmat meg kell ragadnunk, hogy az iskolát, mint közintézményt a társadalommal megismertessük és megkedveltessük, hogy részére a szükséges tekintélyt biztosítsuk, hogy mintegy figyelmessé tegyük a társadalmat azon hállára, melylyel az iskola áldásos működésének tartozik. Hogy milyen áldás a községre az iskola, annak körüírására nem találunk elég szót. De ha párhuzamot vonunk a van és nincs között, akkor az iskola hiánya megérteti velünk az iskola áldását. Az ember mint a társadalom tagja és mint társas együttélésre hivatott lény annyifele van igénybe véve, hogy sokszor a legnemesebb szándék, a legjobb akarat mellett sem képes társadalmi kötelességeinek eleget tenni. Sőt sokszor még az erkölcsi testületek sem képesek erre. Ilyen volt e község is, mely magában nem lett volna képes gyermekei részére a nevelés-tanítás és esernökát felépíteni, az iskola fentartásáról gondoskodni. Segítséget kért és meg is kapta. A kegyelmes Főpásztor úr sietett segítségükre és nyújtotta segítő jobbát és ime! most a tudomány és az erkölcsiesség e templomába gyűltünk össze őszi rendes gyűléseinket megtartani. Üdvözölöm önöket e templom oltáráról és kérem főhászkodjanak velem együtt a Mindenhatóhoz, hogy áldja meg Püspök Úrnak ő méltóságát hosszú élettel, a ki méltánvalva e hűközség kérelmét, lehetővé tette, hogy e szent helyen összejűlhessünk.

Kedves Pályatársak!

Az iskolábóljöttünk éssitt is az iskolában vagyunk, e hely a mi munkánk, a mi foglalkozásunk színtere. Az iskola, a mi iskolánk szolgálunk két fő célt vezet, megismertetni a szegény gyermeki szívvel, hogy mi a földi rendeltetése, mi nekünk e föld és havá kell vágyódnunk, vagyis miért teremtetünk? E főcéll volt alkalmat többször szólni s ezen célról engedjék meg, hogy jelen alkalommal a második és szintén igen fontos célról a hazaszeretetről, szóljak, habár igen gyengén és gyarlón tehetem is.

A hazaszeretet, a hazafiság, a legmagasztosabb érzelme, melyek csak eltölthetik az emberi szívet; a leghatalmasabb kötelességek, melyek az emberi nem egyes részeit: a nemzeteket egyenesmóba összekötik. A hazaszeretet ép úgy mint minden más érzelem az akaratra befolyást gyakorol, amennyiben tettekre ösztönöz; még pedig oly tettekre, melyek ragaszkodásunk tárgyának javát előmozdíthatják. Eme tettekből lehet kinek-kinek hazaszeretetére, illetve hazafiságára, vagy honleányi völtára következtetni s nem hangzatos kifejezésekből, az úgynevezett olesó hazafiságból, melylyel napjainkban annyian szeretnek élni. Ezt csak az önzés szuggalhatja, mely nem ismer hazát. Hazánk iránti szeretet nyilvánul akkor, ha polgári kötelességeinket teljesítjük. Mert hiszen minden egyes hivatva van hazája javát maga hátszókében előmozdítani. Ez a közös cél, melyet csak úgy lehet elérni, ha a polgárok közt összhangozó munkálkodás létezik; ha kiki tehetsége szerint közre munkál a közőra az által, hogy saját körében elmulat tesz tartozásának s derekasan betölti azt a helyet, melyet a társadalomban elfoglal. Az iparos, a kereskedő, ha helyesen fogja

fel érdekét, nem csupán magának, de hazájának is hasznát.

A tanító magasztos tisztének betöltése által hazája iránt érzett szeretetének legfényesebb bizonyítékát adja, mert kezében van letéve egy szöveg a haza jövője, az ifjú nemzedék nevelése, képzése által. S így tovább minden egyesnek ténykedését a hazaszeretettől kifolyó amaz akarat kell, hogy vezérelje, mely hazánk jóvoltát célozza.

Eme szeretet kifolyása adja kezünkbe a fejevert is, midőn hazánkat veszély fenyegeti; ez a nemes érzelem indít arra, hogy ha kell vagyunkat, sőt életünket is feláldozzuk hazánk jóvoltáért, megmentéséért.

Ha forgatjuk hazánk történelmének lapjait, a hazaszeretettől kifolyó hazafiságnak mennyi lélekemelő példájára akadunk. Hány jelesünk nevével találkozunk ott, kik életüket is feláldozták a haza szolgálatában. A jelen évben is a magyar nemzet két igen nagy fia emléket ünnepelt, kiknek emléke kell hogy igen soká örökre éljen e nemzet szívében.

A nemzeti élet folytonosságán, örökkévalóságán az időnek nincsen hatalma. Hiszen teljes kétszáz esztendője annak, hogy Rákóczi Ferenc kibontotta a magyar szabadság lobogóját; es ime: e hosszú idő múltán minden magyar ajak az ő nevét hangoztatja, minden jó magyar szív az ő drága emlékezetével telik meg. Tudva, hogy Rákóczi a miénk, mert a magyar szabadságért, a magyar nemzet önállóságáért küzdött. Történelmi nagyságát az adja meg, hogy akkor kibontotta ki e harclobogóját, a mikor a szabadság, az önállóság elvesztésének a veszedelme a legnagyobb volt. Lélkünk elszáll messze-messze túl Rodostón, a hol a nemzet nagy fia utolsó napjait Isten imáadásában s a hazájátért küldött imáadásában töltte Konstantinápolyban, a hol a mi nagy halottunk nyugszik. Tanuljunk Rákóczi lelkétől lelkesedést, merítsünk lelki erejéből erőt, Isten félelméből Isten félelmet, s ha ezek az erények lesznek a magyar nemzet sajátjai, a nemzet tovább fog élni dicsően és boldogan.

Deák Ferenc az „haza bölése” ünneplése meg a fiunkben zúg, hiszen csak ezelőtt egy pár nappal ismertetőt meg történelmünk jeles alakjait iskolánkban a tanítványainkkal. Az ő hazaszeretete, az ő nagysága igen-igen sok anyagot ad a jó tanítónak, hogy tanítványai szívébe becsipegetse a hazaszeretet erényét.

Amint látjuk alig van alakja a magyar történelmek, kinek életörténete, eszelekvései, küzdelmei és alkotásai — több és nagyobb tanulsággal szolgálhatnának az ifjúságnak, mint éppen Deák Ferenc pályafutása. Örök típusa ő a magyarnak, kibén tantoríthatatlan királyhűséggel a hazának és szabadságnak tiszta szeretete párosul, ki a nemzet igazából egy hájszályt fel nem ad; de józan bölésességgel lúzi ki nemzete elő a célokat.

Nincs honfrierény, a mire példát nem nyújt élete. Kötelességtudás, komoly munka, férfias kitartás, megfontolás, törhetetlen jellem, jogtisztetel, lobogó hazaszeretet, közmondásszerű egyszerűség és önzetlenség. — mindez oly teljességben és tisztaságban van meg benne, mint kevés másban. Így jellemzi maga Wlassics közoktatásügyi miniszter urunk ő nagyméltósága is Deák érdemeit.

Áldjuk az Isteni Gondviselést, hogy nagy emberek példáját állította elénk, hogy tudjuk, hogy miként kelljen szeretni hazánkat s a kiknek történetéből megtanuljuk egyttal azt is, hogy miként kelljen elkerülni a zátányokat, melyben nemzeti állami életünk hajótörést szenvedhetne. Alig van ország, mely századokon ke-

resztül annyit szenvedett, mint Magyarország. Sokszor végenyészett szívéen állottunk.

De tudunk túrni és kitartani. Ismét az isteni Gondviselés nyújtott alkalmat, hogy szenvedéseink enyhüljenek s ha úgy akarja elenyészzenek. A hazaszeretet ama biztosíték, mely a nemzet jövőjét, fennállását eszközözi. E magasztos érzelmenek kifolyása, hogy ezer éves multal dicsekedhetünk s ha őseink példáját követjük s megtanítjuk arra gyermekeinket is, elkövetkezik a második ezredév is hazánk történelmében s fényes bizonyítékra leend annak, hogy a népek millióinak törekvéseiben, civilizáció, szellemi s anyagi jólét előmozdításában segédkezünk. Ugy kell tanítanunk a hazai történelmet, hogy tudja meg a gyermek, hogy e honnak fentartása százados küzdelmekbe került, s így tanulja becsülni az olyan nehezen szerzett s fentartott hazát, melyet tovább is megtartani majdan az ő kötelessége leend. A példa a legjobb tanító, tartja a közmondás. A hazaszeretet előszetésénél is az legyen az irányadó. Mutassa meg a tanító, hogy szereti a hazát; hogy a haza intézményeit, törvényeit tisztelettel ragaszkodik azokhoz. — s aztán nyugodtan lehetünk hazánk jövője miatt, mert annak fentartását oly nemzedék fogja átvenni, melyet a hazaszeretet vezérel. Ismételt öszinte üdvözlésem után mai tanácskozásunkra az Isten szent kegyelmét esdve, ez őszü gyűlésünket az Úr Jézus, a mi legfőbb tanítómesterünk szí. nevében megnyitom!

A gyűlés Murányi Kálmán kerületi főesperes úr indítványára elnöknek a szépen kidolgozott megnyitói elismerő beszédkönyvi köszönetet szavazott, egyben pedig felkérte, hogy a Csiki Lapok és a Közművelődés című lapokban tegye közzé, hogy így alkalom szolgáltsák a tanügy iránt érdeklődőknek és meg nem jelent fagoknak is a megnyitói beszédrol tudomást szerezni.

Ezután a mult gyűlés jegyzőkönyve olvasatott fel, a mely minden pontjában helyesnek találhatván hitelesített. Felolvasást tartott Györfal András csiesói tanító. Felolvasásának tárgya volt: „Az alkohol és iskola”. A mindenkit mélyen lekötő időszerű és tanulságos felolvasásért felolvasónak a gyűlés köszönetet mondott és felkérte felolvasásának a lapokban való közöletelre. Balló Veronika dánfalvi tanítónő szavalt: „A nővér” című költeményt Inezedy Lászlótól. A jól megválasztott és meglható átérzéssel előadott szavaltatér a kisasszonyt a gyűlés tapsviharral jutalmazta, egyben pedig elnök indítványára jegyzőkönyvi elismerésben részesítette.

Mosó Xántus Elek tanítóképzői gyakorló iskolai tanító tartott szabad előadást a méhészetrol egy felőrá hosszág. Teljes ismeretet és sok tanulságot magába foglaló szép előadása, melyen a méhek beteleltetését és a betegségeket ismertette — melyen lekötötte a hallgatóság figyelmét. Mindenki csak gyönyörködött abban, hogy e kartárs, mily igaz szakismerettel bír a méhészet körében. A gyűlés jegyzőkönyvileg is köszönetet mondott a tanulságos előadásért.

Miután a jövő gyűlés helyéül Csik-Csieső kijelöltetett és a gyűlés tárgysorozata megállapított, gyakorlati tanítások bíráltattak meg zárt ülésen. A Sánta Mihály gyakorlati tanítását Paláncz Sándor méltatta, a Nagy Tamás tanításának pedig a bírálatát a mintatanítás kellekének a szem előtt tartásával Xántus Elek tette meg. Részletesen bemutatta a tanítás mindkét oldalát. A bírálatához még hozzá szölkolt Imre János, Fodor Miklós és Ráduly Benjámin. Miután a hallott bírálatok és viszontválaszok után elnök az eredményt összegezte, mindkét tanítást sikerültnek mondotta ki.

A tantermeknek a pedagógia kívánalmának megfelelő csinos és minden tekintetben pártatlan berendezéseért a bírálok igen nagy elis-

meréssel szölkoltak, úgy szintén a tanköteles gyermekeknek a pontos iskolába jártatásáért is az előjáróságnak elismerés fejeztetett ki.

Miután a tárgysorozat kimerítetett, elnök a tagoknak a megjelenésért és a komoly részvétért, mit e gyűlés alatt tanúsítottak köszönetet mondott s a vendégeknek is a meleg érdeklődésért köszönetet tolmácsolta, a gyűlést délután 3/42 órákor bezárta.

A közebed után az esti vonattal a tagok nagyrésze leutazott Gyimesre, hogy másnap a határszéli végállomást és a határkapukat s ugyintén Románia legközelebbi községét megtekintsék. 21-én a szolgabíró által kiállított utigazolvány előmutatása mellett testületileg le is mentünk Palánka nevű román községbe, hol megtekintettük a vasuti állomást, posta hivatalát és az ottani állami iskolát. Minket tanítókat különösen az iskola csinos felszerelése lepett meg, azonban, minthogy az ottani tanító magyarul egy szót sem tudott szölni, csak tolmács által tudunk tőle egyes dolgokról tudomást szerezni. A tanterem nagyszerűen van berendezve, hol három kis fia a magyar nyelvet a legtisztább kiáltással beszélte. A gyalog tett jó hosszú út után visszatértünk a gyimesi végállomásra, honnan délben a kijövő vonattal mindannyian haza utaztunk állomáshelyünkre — igen sok nevezetes és eddig ismeretlen fogalmakkal meggazdagodva.

Pálosy Géza.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* Szónoki mű megjelenése. Éber Geza pécselyházmegyei áldozó pap ünnepi. Boldogasszony napi beszédjét közel 300 megrendelésre kiadja, melyet a borszeiki fűrdövendégek fagynyes gyűlekezete előtt tartott. A 300 előfizetés e szerény művet a Madonna kultusz valóságos hírnökvé avatta, s biztosította a mű célját, e kultusz ápolását. A folyton érkező előfizetők, az ország különböző vidékeiről, két kiadást helyeznek kilátásba. A tiszta bevétel a Borszeiken építendő templomra fordítatik. Címe „A dicsőséges Madonna.” „Borszeiki emlék!” Ára 25 kr. = 50 fillér; megrendelhető a szepzőnél Bükösön s a borszeiki plebánián.

* 359 szám. A Magyar Könyvtár ez évi októberéig megjelent 350 számának teljes jegyzékét adta ki a kiadó cég, a Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) udv. könyvkereskedés. A nepszerű vállalat jegyzéke, amelyet a cég kívánatra készségeel ingyen megküld bárkinek, több részből áll. A szakok szerinti jegyzékben minden füzet rövid jellemzését tartalmazza tájékozással. A szakok szerinti jegyzék a verses műveket, az elbeszélő műveket, a színműveket és az ismeretterjesztő műveket közli csoportosítva a szerzők abecs rendjében. Végül felsorolja a Magyar Könyvtár kötött kiadásait is. Csak ebből a teljes jegyzékből tűnik ki, mily tartalmas már is a Magyar Könyvtár, s hány becses, de eddig drága munkát tett oleó kiadásban nepszerűvé. Arany János, Jókai, Mikszáth, Herczeg Ferenc, Brody Sándor, Ambrus Zoltán nevét emliljük csak a magyar irodalom kiválóságai közül, akik mind szerepelnek egy vagy több munkával a Magyar Könyvtár füzetiben. A külföld nagy írói közül egész sereget először mutatott be a Magyar Könyvtár a magyar közönségnek. Gorkij, H. G. Wells, Kipling nevét emliljük csak. A jegyzékben ki-ki megtalálja kedvence iróját és olesón megszerezheti könyvtára számára. A jegyzék végén megvan a Fővárosi Színházak Műsora teljes jegyzéke is, s a cég kiadásában megjelent színművek, regények és elbeszélések, dics- és ajándék-művek, történelmi dicsművek, utazási,

föld- és néprajzi művek, nyelvkönyvek, általános érdekű művek jegyzéke is. Továbbá a remek-írók Köpes Könyvtára és a Festőművészet Remekel prospektusa. A jegyzék utolsó oldalán részletmegrendelésre is használható megrendelő jegy is van.

CSARNOK.

Krisztus csodálatos arcképe.

Bíborban született Constantinnak Krisztus kegyelméből római császárnak különböző forrásokból összegyűjtött történelmi értékezőse.

Görögből fordította: *Avdiók Lukács* fűszeres.

(Folytatás.)

És ez az Údvőzítőnek, minden emberi működés nélkül — vászonra nyomódott képeről elterjedt vélemény. Meg egy másik történetet is beszélnek, mely az igazság látszatától nem áll távolabb, s nincs hiteles tanak hijával. Miért is elő fogom adni, nehogy valaki azt gondolja, hogy én egyiknek elhallgatásával akarom emelni a másiknak hitelességét. Azon sem lehet nagyon csodálkozni, hogy oly hosszú idő alatt olykor hamis adat csuszott be a történetbe. Abban ugyanis, a mi a dolog lényege, mindnyájan teljesen egyetértenek — hogy t. i. természetfeletti módon nyomódott le az Úr arcáról az ő képmása a vászonra: a tény egyéb részleteire nézve (pl. az időre nézve) van eltérés. De bármiként legyen, semmit sem árt az igazságnak akár előbb, akár utóbb történt. A másik elbeszélés pedig így szól. Midőn Krisztus kinszenvedésének kezdetén, a halál felelmetől emberi természetében megremegett s lelki borongását imába öntötte ki, sőt az evangélium szerint véreseppeket izzadt, ekkor történt — úgy mondják — hogy tanítványainak egyike éppen ezt a darab gyövesot nyújtotta át neki, melyvel az Úr izzadságát letörülte, s nemsokára rá ott ragyogott rajta ez a szemekkel látható képmás. Ezen ereklye Tamásnál volt letéve azon meghagyással, hogy Jézus mennybemenetele után küldje el Tádé által Abgárhoz, hogy az irt ígért igy beteljesedjék. Ennélfogva Krisztus Urunk mennybemenetele után, Tamás atyván Tadenak, az Úr arcának nem kézzel készített képmását, meghagyta, hogy vigye el Abgárhoz. Tádé Edesszába érkezvén először is egy odaváló zsidónál névszerint Tobiasnál szállt meg. Mielőtt a fejedelemmel beszélt volna, beteg polgárokat, a kiket csak talált, Krisztus nevének segítségével hívásával meggyógyította, az levén szándéka, hogy Abgár őt műveiről ismerje meg.

Éz által Krisztusnak híre terjedvén (a hogy ilyen dolgoknál történni szokott, mert a csodálatos és hallatlan dolgoknak nagyon sok terjesztője akad) Abgárhoz is megvitte a hirt egy bizonyos Ándu nevű előkelő, jelentvén, hogy megjött Krisztus apostola. Ennélfogva nemsokára azon remény, melyet lelkében táplált, eszébe juttatta, hogy ez az, kit Krisztus a levélben tett ígért szerint hozzá fog küldeni. Miért is Tadeusról részletesebben tudakozódván, midőn mindent megtudott, meghagyja, hogy e ferlut vezetessék elébe. Tobias elmenvén, azt, a mi parancsban volt, az Apostolnak hírül adta. Tádé apostol Tobiasnak kijelentvén, hogy ő tulajdonképen Abgárhoz küldetett esodátév erejével. — másnap a királyhoz ment. Közel levén a pillanat, hogy a király előtt megjelenjék, a csodálatos képet, mint valami szent jelt, kiegyenesítve homlokára helyezi s úgy lép a király elé. Abgár megpillantván a közeledőt, azt vette észre, hogy a kép arcáról fényzőn önlík szét, melyet a legerősebb szem sem képes elviselni.

Kiadja: az Erdélyi Római Katolikus Irodalmi Társulat.

A ragyogó fénynek elviselhetetlen sugarától elkábulva és elbámolyva és mintegy meglepedkezven betegségeiről, s tagjainak állandó gyengüléséről, hirtelen az ágyból kiugrik, s ereje, összeszedve siet elébe. Ugyanis ugyanazon hatással, habár nem ugyanazon módon láttak a világosság fényétől ragyogó alakot, mint azok, kik a tábor hegyén szemléltek.

Miután az apostoltól a képet átvette és tisztelete jelül, fejére, szeméire, kezére, ajkaira és teste többi tagjára tevő, hogy egyetlen tagja se legyen érintés nélkül, tüstént érezte, hogy erősödnek összes tagjai és állapota javul, hogy belpokossága tisztul és szűnik, jölehet ennek némi nyoma maradt homlokán. — Az apostoltól ezután még világosabban megtanulván az igazság tudományát és oktatást nyervén Krisztus hallatlan csodáiról, isteni szenvedéseiről, eltemetéséről, halottaiból való feltámasadásáról és mennybe meneteléről és midőn ezek után Krisztust igaz Istennek vallotta, a vászonba benyomódott képről tudakozódott; s mivel azt nagyon részletesen megvizsgálta, látta, hogy semmi földi színekből nincs az össze állítva. Bámulta annak erejét, hogy oly szokatlan csodás módon ki tudott ágyából ugrani s régi egészségét visszatermi éri. E mellett Tádé megmagyarázza a halál felelmet és kínjait, megismerteti, hogy a kép minden színefestés nélkül nyomódott le az izzadságból, valamint azt is, hogy az Úr parancsából jött hozzá s meg más egyébeket, miket már tárgyalt a fennebbi történet.

Miután tehát ezektől, valamint az Apostol kezének Jézus Krisztus nevében történt rátelete által a fájdalom ereje és érzése megszűnt s a rothadó tagok mintegy megújultak, az arc eltorzulása eltűnt és minden a régi erőre kapott e rendkívüli eset egész lényét bámulatra ragadja és így kiált föl: Valóban te Jézusnak, Isten fiának tanítványa vagy, a ki orvosság és gyógyfűvek nélkül gyógyított. S én iránta a szeretet és hitnek akkora erejével vagyok lekötelve, hogyha szabadna hadat indítani, lévén a hatalmas római birodalomnak egy törvénye, mely szerint alattvalóknak tilos a hadviselés egymás ellen — talán fegyvert fognék a zsidók ellen, a kik az urat keresztre feszítették, s leigáznám őket. Most pedig, minthogy azt is tudom, hogy önként szenvedett halált és biztos vagyok abban, hogyha nem akart volna, soha sem törí meg az a gonosz tömeg, egyebet most nem kérdezek s nem is vizsgálódok tovább. Csak azt az egyet kérem, hogy a szent keresztben megfeszültek és egész családomnak a Krisztushoz való viszony jogait megszerezhessem s neki hódolhassak.

(Folyt. köv.)

A szerkesztő üzenete.

F. S. Mikháza: Cikkét kaptuk, jövőre felhasználjuk. Gy. E. Jövöre.

B. F. Nagyon érdekes közleménye tárgyhalmazzal miatt jövőre maradt.

(?) Meltányos felszólalását jövőre hagytuk, mert most még az ünnepi hangulatot nem akartuk zavarni.

A kiadóhivatal üzenete.

K. D. Gyó-Reme: Köszönjük szépen mi is a szives megemlékezést. Mint méltóztatik látni, kívánsága teljesítve van. A kétszeri hirdetés díja 4 korona, melyet kiadóhivatalunk címére (Papp György könyvnyomdája) kérünk küldeni.

Havasatos: Levelező lapra irt óhaját, hogy a „Közművelődés” címzést a rom. kath. kántortanítónak írjuk át* már azért sem teljesíthetjük, mivel sem nevével alá nem írta, sem pedig kivánsága semmivel sem indokolja.

Pályázatok.

— Gyergyó-Remetén (Csík-megye) megürült segédkántor-sekrestyési állomásra az egyház tanács pályázatot hirdet. Javadalmát képezik: a) 600 korona fizetés évnegyvedi részletekben; b) éven-

kint mintegy 150 korona stola; c) a temetkezési harangozásból és eszengetésből évenkint mintegy 130 korona; d) jó új lakás gazdasági épületekkel; e) Egy holdnyi veteményes és pityókás kert az udvar körül.

Kötelessége: a) a segéd kántori teendőkön kívül, a templom, sekrestye tisztán tartásáról, kellő leporozásáról, a templomi ruhák mosatásáról, az összes harangozásról saját felügyelete és felelőssége mellett gondoskodni; b) a sekrestyési teendők végzése; c) Vasár- és ünnepnapokon a szent olvasó mondatása és a pap-pal a betegekhez járás.

Pályázhatnak, kik jó hanggal bírnak, kifogástalan életűek, egészségesek. Személyes jelentkezők előnyben részesülnek. Bizonyítványokkal felszerelt folyamodványokat november 20-ig alólírhöz beküldhetik.

Gyergyó-Remetén, u. p. Ditrő, 1903. október 19-én.

Kiss Dénes,
lelkész, elnök.

Az ezredéves Országos kiállításon kiállítási díjmentesen kitüntetve, kitímó izlésért és jeles munkáért.

CSUKA ANDRÁS

papi szabó, reverenda- és ezimáda-készítő.

Az 1896. évi orsz. kiállításon a bíboros herceg-prímás rendelkezései által kitímó ki. — 1877. óta készít papi és polgári ruhákat, biretum, pallium müzétumokat és ezimádákat stb.

Budapest, IV. Papnövelde-u. 8. t. 11. ajtó II. ud.

Czegemet a t. papság figyelmébe ajánlom, törekvésem oda lesz irányulva, hogy megrendelőmet jutányos árak mellett pontos és lelkiismeretes kiszolgálás által teljessé jelsen kielégítem.

Az Ó-Sebeshelyi rk. lelkészi hivatal területén

800 drb. igen szép díőfa csemete

van eladásra szánva a 60, 80 fill. és 1 korona. Megrendelhetők: a r. kath. lelkészi hivatalnál Ó-Sebeshely u. p. Szászváros.

BARTHOS MIHÁLY

lelkész.

Balla Frigyes

akadémiai festő

méltóságos és főtitelendő Gróf Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök úr udvari festője.

Mütermé: ARAD, Tokoly-tér 7. sz. a.

Kéri a főtitelendő papságot, hogy amennyiben akár a gondozására bizott templomotakarná művésziesen kifestetni, akár oltárképre, avagy festett arcképre volna szüksége, őt nb. megbízásával felkeresni kegyeskedjék.